

ПРО СТАНОВЛЕННЯ ОСВІТИ НА РОМЕНЩИНІ

Необхідність вивчення стану та розвитку освіти на Роменщині обумовлена тим, що це питання недостатньо досліджене, а також складністю і неоднозначністю процесів, що відбувалися в той чи інший час в населених пунктах, що нині складають її територію.

Перші спроби запровадити в Україні обов'язкову початкову освіту були здійснені в Гетьманщині (до якої колись входила і Роменщина, зокрема до Лубенського полку). У 1760-1762 рр. лубенський полковник І.Кулябка наказав сотенним правлінням всіх козацьких синів, здібних до науки, направляти до парафіяльних шкіл, а *“нездібних і у літах прирослих”* навчати військових вправ. Ініціативу І.Кулябки схвалив гетьман, і в 1765 р. Генеральна Військова канцелярія передала всім полкам розпорядження про набір учнів до шкіл¹.

Вагомий внесок у поширення писемності на Лівобережній Україні зробили мандрівні дяки, яких запрошували працювати домашніми вчителями у заможні сім'ї.

На Полтавщині, до складу якої упродовж багатьох десятиліть входила Роменщина, здавна існували приватні, дяківські та церковні школи, але в XVII-XVIII ст. їх було небагато. Звичайно, існували вони й на Роменщині, яка і в ті роки не була на узбіччі української освітньої справи.

Перший навчальний заклад у м.Ромни, згідно з законом 1786 р., був заснований 1799 р. Ним стало Роменське народне училище, яке того року прийняло перших учнів у приміщенні, що було придбане міською громадою у місцевого поміщика С.П.Воротеляка. Упродовж багатьох років у ньому працював прекрасний педагог Г.Х.Вольховський, вихованець Харківського університету².

У 1806 р. було відкрито повітове училище в Ромнах³. Навчалися в ньому переважно діти купців, міщан, ремісників, дрібних службовців. Крім повітового, на території Роменщини в першій половині XIX ст. діяли кілька парафіяльних училищ.

На 1901 р. в Роменському повіті була 31 однокласна церковно-парафіяльна школа⁴.

Однією з перших церковно-парафіяльних шкіл на Роменщині

була школа, створена у Троїцькій церкві с.Оксютине⁵. 1895 р. розпочались навчання в церковно-парафіяльній школі с.Піски Роменського повіту⁶. Але попри постійне збільшення церковно-парафіяльних шкіл і шкіл грамоти в Роменському повіті, в 1901 р. їх не було в сс.Процівка, Засулля, Калинівка, Миколаївка, Ярмолинці та багатьох інших⁷.

Більшість початкових шкіл не надавала права вступу до середніх навчальних закладів. І все ж, попри безліч недоліків і проблем, значення початкових шкіл не варто недооцінювати. Вони виконали свою історичну освітянську місію, в них навчилися грамоті та прилучилися до розуміння азів культури сотні сільських дітей Роменського повіту.

¹Голубченко В.Ю. Освітянська Сумщина в козацьку добу (XVII-XVIII ст.) // 1100-літній Ромен: сторінки історії. Матеріали ювілейної наукової конференції (13-14 вересня 2002 р., м.Ромни, Сумської обл.). Збірник наукових праць. - Київ-Ромни, 2002. - С.35.

²Панченко В. Роменське народне училище // Вісті Роменщини. - 2000. - 15 березня.

³Жук В.Н., Пустовіт Т.П., Фісун М.А., Ханко В.М. Наш рідний край (з історії освіти на Полтавщині в дореволюційний період). Випуск дванадцятий. - Полтава, 1991. - С.5.

⁴Полтавские епархиальные ведомости. - 1902. - №28. - Часть официальная. - С.766.

⁵Там же. - 1902. - №29. - Часть неофициальная. - С.815.

⁶Там же. - 1867. - №7. - Часть неофициальная. - С.228-234.

⁷Там же. - 1900. - №25. - Часть неофициальная.